

WYDAJNOŚĆ KOMPRESORA

Rozmowy o sprężonym powietrzu

**MARCIN
DĄBROWSKI**

Spis treści

Wstęp	3
Wydajność kompresora o mocy silnika 22 kW	3
Service factor, czyli współczynnik przeciążalności	3
Wydajność sprężarki	4
Norma do określania wydajności sprężarek	4
Wydajność FAD (free air delivery)	4
Znormalizowane warunki wlotowe	5
Kompresory śrubowe/łopatkowe o stałej wydajności	5
Warto jeszcze podkreślić dwa aspekty	6
Wydajność efektywna kompresora	7
Wydajność objętościowa kompresora	7
Przepływ masowy sprężonego powietrza	8
Gdzie stosować przepływ masowy sprężonego powietrza?	8
Jak dokładna jest podawana wydajność kompresora?	9
Metody pomiaru wydajności kompresora	10
I sposób: Pomiar wydajności przepływomierzem masowym	10
II sposób: Pomiar wydajności kompresora z wykorzystaniem zbiornika sprężonego powietrza	11
Pomiar wydajności kompresora	12
Przebieg próby zbiornikowej	13
Pomiar wydajności kompresora śrubowego	14
Wydajność kompresora i różne wyniki	15
Użytkownik kompresora oblicza wydajność	15

Wydajność kompresora

Wydajność kompresora i ciśnienie tłoczenia	15
Od czego zależy wydajność kompresora?	16
Bądź pewny wydajności sprężarki	17
Na zakończenie	17

Wstęp

Przeglądając wpisy na portalach tematycznych zajmujących się pneumatyką, można zobaczyć pytania o dobór kompresora do konkretnej aplikacji (jaki kompresor do malowania?, jaki kompresor do piaskowania?), albo jaki jest polecany kompresor z butlą 100 litrów. Jest też pytanie o obliczanie wydajności kompresora, gdy okazało się, że ten kupiony nie spełnia oczekiwań. Czasami też pada pytanie o wzór na wydajność kompresora.

Wydajność kompresora o mocy silnika 22 kW

Kiedyś wydajność kompresora np. o mocy silnika 22 kW była przewidywalna. Bo kiedyś sprężarki były jakieś inne.

Sprężarka z silnikiem 22 kW miała określoną wydajność efektywną i każdy z branży ją znał. Potem nastąpił rozwój. Rozwój kreatywności połączony z technicznym rozwojem konstrukcji kompresora.

Service factor, czyli współczynnik przeciążalności

Zastosowanie silników z tzw. service factor pozwoliło na większe obciążenie silnika w warunkach pracy określonych dla tego współczynnika. Service factor to współczynnik przeciążalności.

Współczynnik przeciążalności dla silników elektrycznych obecnie stosowanych w kompresorach jest na poziomie 1,15-1,25. Oznacza to, że silnik kompresora o mocy znamionowej 22 kW można tak obciążyć, że jego maksymalny pobór energii elektrycznej będzie wynosił nawet ponad 27 kW. I to bez żadnego negatywnego wpływu na żywotność silnika kompresora.

W przypadku sprężarek obciążenie oznacza większą wydajność, czyli większe opory tłoczenia, które musi przewyciężyć silnik. Dla silnika o mocy znamionowej 22 kW, przy poborze energii 27 kW, wydajność kompresora będzie większa niż dla mocy 22kW. Kiedyś takie rozwiązanie nie było powszechnie stosowane przez producentów kompresorów.

Wydajność sprężarki

Taki sam proces miał miejsce w określaniu wydajności kompresora. Kilkadziesiąt lat temu wydajność sprężarki odnoszono do jednych warunków normalnych. Potem rozpoczęto zmieniać parametry warunków normalnych. W zależności od normy temperatura otoczenia w warunkach normalnych wynosi 273K, 288K lub 293K.

Wydajność sprężarki to przepływ objętości w jednostce czasu. Powietrze, które zasysa sprężarka, zawiera parę wodną. Gęstość powietrza zmienia się wraz ze zmianą wysokości nad poziomem morza, temperatury i wilgotności. Dlatego też, żeby wszyscy w przemyśle sprężarkowym mogli porównywać wydajność kompresora, to wprowadzono normy międzynarodowe określające warunki, do jakich odnoszona jest np. wydajność sprężarki śrubowej, albo wydajność sprężarki łopatkowej.

Norma do określania wydajności sprężarek

Najbardziej popularną normą stosowaną przez producentów do określania wydajności sprężarek wyporowych (a taką jest sprężarka śrubowa i sprężarka łopatkowa) to ISO1217:2009. Aneks C (wydajność sprężarki śrubowej o stałej wydajności) lub Aneks E (sprężarki śrubowe o zmiennej wydajności).

Wydajność FAD (free air delivery)

Paragraf 3.4.1 normy ISO1217 tak określa wydajność sprężarki: jest to rzeczywiste natężenie przepływu gazu, sprężonego i dostarczonego w standardowym przyłączy wylotowym, odniesione do warunków temperatury całkowitej, ciśnienia całkowitego i składu gazu panujących w standardowym punkcie wlotu.

Tak więc wydajność kompresora FAD jest wydajnością kompresora na wylocie w odniesieniu do powietrza pobieranego na wlocie kompresora w znormalizowanych warunkach.

Znormalizowane warunki wlotowe

Znormalizowane warunki wlotowe w zależności od normy to:

- ciśnienie – 1,013 bar
- temperatura – 273K=0°C (ISO1343), 288K=15°C(ISO2533) lub 293K=20°C(ISO1217)
- wilgotność względna – 0%

Porównując wydajność sprężarki FAD różnych producentów, ale tej samej mocy silnika należy zweryfikować, zgodnie z jaką normą wydajność kompresora jest podana i jakie określone są warunki wlotowe. **Różnica może wynosić nawet 9%.**

Grupa Gardner Denver to różne marki kompresorów. Przeglądając ulotki dostępne na stronach producentów tych marek można odnotować następujące wydajności kompresora śrubowego o mocy silnika 22 kW i ciśnieniu roboczym 10 bar mierzone zgodnie z normą ISO1217-Aneks C (dla sprężarek ze stałą prędkością obrotową) oraz następujących warunkach na wlocie: ciśnienie 1,013 bar absolutne, temperatura 20°C, wilgotność względna 0%.

Kompresory śrubowe/łopatkowe o stałej wydajności

- Hydrovane sprężarka łopatkowa HV22 – 2,96 m³/min
- Champion sprężarka śrubowa – FM22 – 3,06 m³/min
- Ingersoll Rand sprężarka śrubowa RSb22i – 3,14 m³/min
- Gardner Denver sprężarka śrubowa ESM22 – 3,21 m³/min
- CompAir sprężarka śrubowa L22 – 3,21 m³/min
- Gardner Denver sprężarka śrubowa ESM23 – 3,45 m³/min
- CompAir sprężarka śrubowa L23 – 3,45 m³/min

Jak widać dla tej samej mocy znamionowej silnika 22 kW przy ciśnieniu roboczym 10 bar, wydajność kompresora jest w zakresie 2,96-3,45 m³/min.

Różnica dochodzi do 16,5% !.

Wydajność kompresora

Powyższe dane odpowiadają na pytanie, jaka jest wydajność kompresora o mocy silnika 22kW.

Różnice w wydajności kompresora biorą się z różnic konstrukcyjnych sprężarki, ale wydajność kompresora to nie wszystko. Ważny jest jeszcze pobór mocy przez kompresor przy określonym ciśnieniu i dopiero wtedy można określić jego jakość energetyczną.

Warto jeszcze podkreślić dwa aspekty

- Wydajność sprężarki w warunkach rzeczywistych odbiega od wydajności podanej w ulotkach. Z reguły temperatura otoczenia, ciśnienie atmosferyczne i wilgotność powietrza różnią się od warunków normatywnych.
- Wydajność kompresora zmienia się w miarę upływu czasu z powodu zużycia się wewnętrznych elementów sprężarki. Dlatego warto monitorować wydajność, aby określić moment, kiedy sprężarka będzie wymagać remontu.

Wydajność efektywna kompresora

Producenci kompresorów podają wydajność, odnosząc się do norm określających referencyjne warunki powietrza tj. ciśnienia, temperatury i wilgotności.

Jednostką wydajności są l/sek, m³/min lub m³/godz i jest to **objętościowa wydajność sprężarki**.

Wydajność objętościowa kompresora

Wydajność objętościowa kompresora to rodzaj wydajności, którą można stosować w przypadkach, gdy nie jest potrzebna wysoka dokładność i nie chcemy porównywać jej w różnych miejscach instalacji pneumatycznej.

Pamiętaj, że wraz ze wzrostem długości instalacji sprężonego powietrza z reguły zwiększają się spadki ciśnienia, czyli na końcu instalacji ciśnienie jest mniejsze niż przy sprężarce.

Podobna zmiana ma miejsce wraz ze zmianą temperatury – im wyższa temperatura, tym wyższa objętość.

Przykład z życia wzięty to balon nadmuchany określoną ilością powietrza. Wsadzony do lodówki zmniejszy swoją objętość.

Wystawiony na słońce zwiększy swoją objętość. **A w środku była ta sama ilość powietrza.**

Albo pompka do roweru. Jak zatkamy wylot i wciśniemy tłok, to ciśnienie zwiększy się, a objętość w cylindrze pompki się zmniejszy. **A w środku była ta sama ilość powietrza.**

Przepływ masowy sprężonego powietrza

Ta ilość powietrza charakteryzowała się masą i była niezmienna, niezależnie od tego jak zmieniała się jego temperatura lub objętość.

Oznacza to, że pomiar przepływającej masy w instalacji podawanej w kg/godz jest dokładniejszym pomiarem i jednocześnie porównywalnym, niezależnie od tego, w jakim punkcie instalacji sprężonego powietrza wykonujesz pomiar. Dlatego, że uwzględnia i wykorzystuje parametr, ile waży powietrze, a nie jaką zajmuje objętość.

Ale oznacza też to, że przy sprężarce, jeżeli przyjmie się warunki referencyjne, można podawać wydajność objętościową, bo wszystkie kompresory będą mieć takie same porównywalne warunki.

Gdzie stosować przepływ masowy sprężonego powietrza?

Jeżeli chcemy weryfikować bardzo dokładnie zużycie sprężonego powietrza przez maszyny lub poziom wycieków sprężonego powietrza, należałoby zastosować **miernik przepływu powietrza wykonujący pomiar masowy** i gwarantujący porównywalne odczyty.

Dzięki temu, w przypadku zwiększonego zużycia sprężonego powietrza można łatwo porównać wyniki z danymi historycznymi sprzed kilku miesięcy. Dzięki temu odcinamy się od zmiennego w czasie ciśnienia i temperatury.

Jak dokładna jest podawana wydajność kompresora?

Norma ISO1217-Aneks C wskazuje następujące tolerancje pomiarowe wydajności objętościowej dla sprężarek waporowych:

- Wydajność poniżej 0,5 m³/min – tolerancja pomiaru wydajności +/- 7%
- Wydajność 0,5-1,5 m³/min – tolerancja pomiaru wydajności +/- 6%
- Wydajność 1,5-15 m³/min – tolerancja pomiaru wydajności +/- 5%
- Wydajność powyżej 15 m³/min – tolerancja pomiaru wydajności +/- 4%

Dla Ciebie jako użytkownika najważniejsza jest rzeczywista wydajność efektywna kompresora, bo z taką wydajnością będziesz pracować swoimi narzędziami. Od tego czy sprężarka osiąga oczekiwaną wydajność, zależą Twoja efektywność, jakość, skuteczność i prędkość wykonywanej pracy.

Metody pomiaru wydajności kompresora

Do pomiaru wydajności kompresora masz dwa sposoby.

I sposób: Pomiar wydajności przepływomierzem masowym

Metoda dokładniejsza, która pozwala uniezależnić się od zmiennego ciśnienia i temperatury zasysanego powietrza.

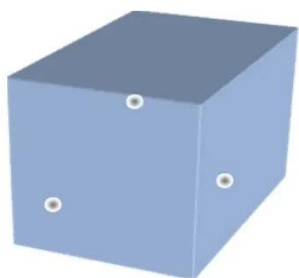

Przepływomierz wykorzystuje kalorymetryczną zasadę pomiaru i z tego względu nie jest wymagany dodatkowy pomiar ciśnienia i temperatury.

Objętość jest zmniejszana przy wzroście ciśnienia. Masa jednak pozostaje niezmienną. Dlatego też w zmiennych warunkach ciśnienia skutecznym jest tylko masowy pomiar przepływu.

This is a text placeholder - click this text to edit.

Sprężanie zmniejsza objętość, ale nie masę!

Masa = 14kg
Ciśnienie = 1 bar
Objętość = 10 m³
Gęstość = 1,4 kg/m³

=

Masa = 14kg
Ciśnienie = 5 bar
Objętość = 2 m³
Gęstość = 7,0 kg/m³

Tylko pomiar przepływu masy daje prawidłowe wartości jeżeli jest ona sprężona

Wpływu temperatury unika się poprzez kompensację temperaturową. W ten sposób wartości pomiarowe są optymalne w całym zakresie temperatur procesu przepływu masy.

II sposób: Pomiar wydajności kompresora z wykorzystaniem zbiornika sprężonego powietrza

Ten pomiar wydajności można podzielić na dwa etapy:

I etap

Zmierzenie czasu napompowania przez sprężarkę zbiornika sprężonego powietrza od ciśnienia atmosferycznego, czyli manometrycznego równego 0 bar, do ciśnienia wyłączenia sprężarki. Ciśnienie wyłączenia sprężarki zależy od jej nastaw i konstrukcji, ale do przyszłych obliczeń przyjmujemy parametry mojej prywatnej sprężarki.

Wzór na wydajność kompresora (w litrach na minutę) jest następujący:

(pojemność zbiornika x ciśnienie/ liczba sekund) x 60

W garażu posiadam kompresor tłokowy.

Zgodnie z danymi producenta:

- Pojemność zbiornika wynosi 24 litry.
- Wydajność na wlocie 150 l/min
- Wydajność na wyjściu 120 l/min
- Ciśnienie włączenia 6 bar
- Ciśnienie maksymalne 8 bar

Pomiar wydajności kompresora

Kompresor potrzebuje 91 sekund do nabicia zbiornika buforowego od 0 do 8 bar.

Podstawiając te dane do wzoru na wydajność kompresora, mamy następujący wynik:

(pojemność zbiornika x ciśnienie / liczba sekund) x 60

$$(24 \times 8 / 91) \times 60 = 126,6 \text{ litrów/minutę}$$

Niby świetnie, ale naprawdę interesuje mnie wydajność kompresora rzeczywista w zakresie ciśnienia roboczego moich urządzeń potrzebujących do szybkiej i efektywnej pracy ciśnienia 7 bar.

II etap

Czas nabicia zbiornika sprężonego powietrza od ciśnienia 6 bar do ciśnienia 8 bar wyniósł 33 sekundy.

Podstawiając te dane do zmodyfikowanego wzoru na wydajność kompresora, mamy następujący wynik:

[pojemność zbiornika x (ciśnienie wyłączenia – ciśnienie załączenia) / liczba sekund] x 60

$$[24 \times (8-6) / 33] \times 60 = 87,3 \text{ litrów/minutę}$$

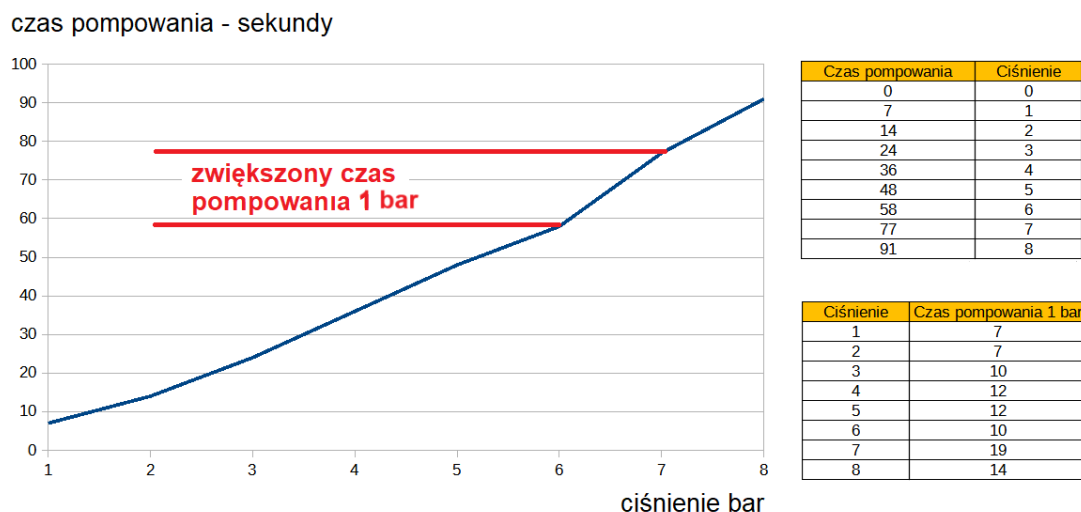
Wydajność rzeczywista sprężarki tłokowej jest mniejsza o 30%, niż reklamuje ją producent, ale dla pistoletu do zaprawek malarskich, przedmuchiwania, pompowania kół, malowania aerografem i innych prac hobbystycznych jest w dalszym ciągu wystarczająca.

Gdybym jednak potrzebował takiego kompresora do profesjonalnego zastosowania i byłbym 30% wolniejszy niż konkurencja, to pewno splajtowałbym bardzo szybko 😊

Wydajność kompresora

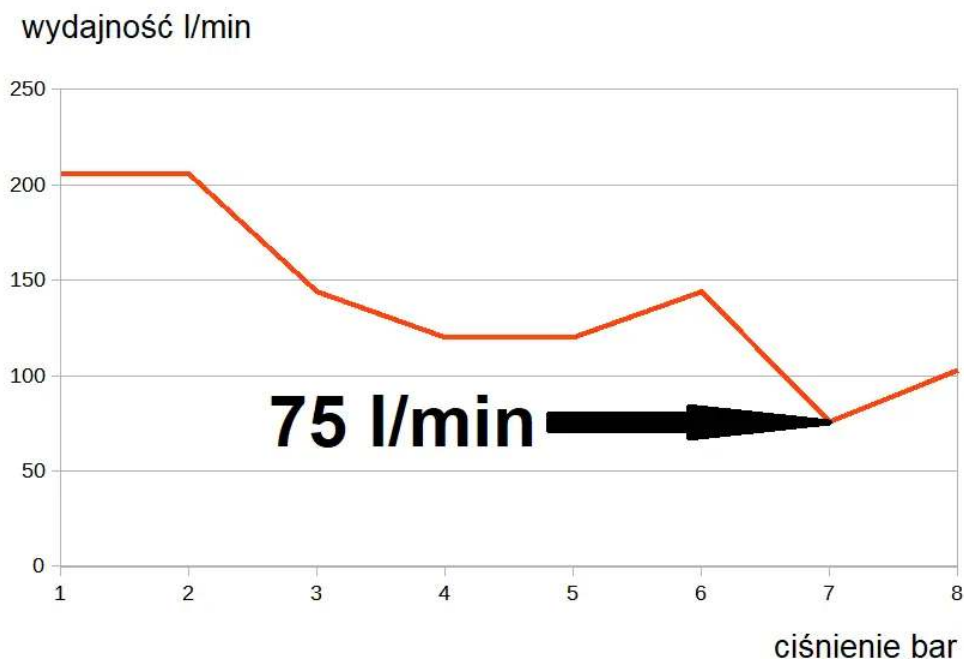
Przebieg próby zbiornikowej

Na poniższym wykresie widać jak wygląda przebieg próby zbiornikowej.

Następny wykres pokazuje wydajność kompresora w poszczególnych przedziałach ciśnień tj. od 0 do 1 bar, od 1 do 2 bar, ..., od 7 do 8 bar.

Widać, że przy sprężaniu powietrza od 6 bar do 7 bar następuje wyraźny spadek wydajności kompresora, a to jest ten zakres, który najbardziej mnie jako użytkownika interesuje.

Wydajność kompresora

Poszedłem dalej i podłączyłem przepływomierz oraz pistolet do zaprawek malarskich. Spust w pistolecie ustawiłem tak, że utrzymywałem przez ponad minutę stałe ciśnienie 7 bar podczas procesu sprężania. Był to punkt, w którym wydajność sprężarki była równa zapotrzebowaniu na sprężone powietrze i wynosiła zgodnie ze wskazaniem przepływomierza masowego jedynie 75,5 l/min.

Pomiar wydajności kompresora śrubowego

Omówiona metoda zbiornikowa pomiaru rzeczywistej wydajności kompresora została wykonana dla sprężarki tłokowej.

Tak samo można obliczyć wydajność sprężarki śrubowej lub kompresora łopatkowego w zakresie ciśnienia od 0 bar do ciśnienia wyłączenia sprężarki.

Jeżeli jest to instalacja przemysłowa z wolnostojącym zbiornikiem sprężonego powietrza to do objętości samego zbiornika powinieneś dodać objętość przewodu rurowego pomiędzy kompresorem i zbiornikiem.

W przypadku pomiaru wydajności kompresora **II etap**, postępujemy podobnie mierząc czas sprężania od dolnego ciśnienia włączenia sprężarki do maksymalnego ciśnienia tj. ciśnienia górnego, wyłączającego sprężarkę. Rejestrujemy oba ciśnienia na zbiorniku sprężonego powietrza i podstawiamy do wzoru na obliczanie wydajności kompresora:

[pojemność zbiornika x (ciśnienie wyłączenia – ciśnienie załączenia) / liczba sekund] x 60.

W tym przypadku pomijamy pojemność instalacji i bierzemy pod uwagę jedynie pojemność zbiornika buforowego.

Wydajność kompresora i różne wyniki

Jeden z użytkowników sprężarek tłokowych chciał rozwinąć temat wydajności kompresora. **Zrobił pomiary, podstawił wyniki do wzoru na wydajność kompresora i dane pokazały mu dwie różne wydajności.**

Użytkownik kompresora oblicza wydajność

Użytkownik posiada dwa kompresory: ze zbiornikiem o pojemności 50 l oraz pojemności 100 l. Pompa dwutłokowa w układzie V. Oba kompresory użytkownik zakupił w tej samej firmie, więc teoretycznie wg niego pompa jest identyczna.

Przy obliczaniu wydajności zgodnie ze wzorem, w przypadku zbiornika 50 l teoretyczna wydajność jest wyższa porównując do obliczeń wydajności przy zbiorniku 100 l.

Użytkownik chciałby uzyskać informację, czy jest możliwość ustalenia wydajności wyżej podanych kompresorów, ile generują l/min typowo na wydmuchu?

Wydajność kompresora i ciśnienie tłoczenia

Niedopowiedziana została jeszcze kwestia przy jakim ciśnieniu ma być obliczona wydajność sprężarki, bo ta zmienia się wraz ze zmianą ciśnienia tłoczenia.

Od czego zależy wydajność kompresora?

Wydajność kompresora zależy od wielu czynników. Do porównania wydajności obu kompresorów należy znaleźć odpowiedzi na kilka aspektów:

- **Warunki otoczenia** – czy pomiary były robione równocześnie? Zmiana temperatury, ciśnienia atmosferycznego i wilgotności wpływa na wydajność kompresora.
- **Czystość filtra powietrza** – czy oba kompresory mają taką samą czystość filtra? Brudny filtr powietrza to zwiększone opory na ssaniu co wpływa na wydajność na wydmuchu.
- **Zużycie sprężarki i występujące przedmuchy wewnętrzne** – czy ilość godzin pracy pompy jest taka sama? W miarę upływu czasu pracy zwiększają się nieszczelności/luzy i wydajność praktyczna kompresora zmienia się.
- **Warunki termiczne sprężarki (zimna czy wygrzana)** – sprężarka nabijająca zbiornik 100l bardziej rozgrzeje się niż przy nabijaniu 50l – czyli wystąpią większe przedmuchy i w efekcie mniejsza wydajność.
- **Błąd pomiarowy** związany z odczytem czasu, ciśnienia na manometrze oraz dokładność manometrów i nastaw na presostacie zarządzającym ciśnieniami pracy kompresora.
- **Błąd pojemności zbiornika sprężonego powietrza** – czy na pewno 50l to pojemność wodna 50l i 100l to pojemność wodna 100l?
- **Napięcie w sieci** – czy pomiary były w tym samym czasie z tego samego źródła zasilania?

Dodałbym jeszcze wątpliwość czy obie pompy są jednakowe, bo zakup kompresorów w tej samej firmie nie jest gwarantem ich identyczności. Można byłoby zamienić pompy na zbiornikach/kompresorach i porównać wyniki dla poprawności twierdzenia, że pompy są identyczne.

Bądź pewny wydajności sprężarki

Wspomniane tolerancje pomiaru wydajności dotyczą również i tych kompresorów. Dlatego ważne jest, aby kupić sprężarkę od producenta o ustanowionej światowej renomie, by być potem pewnym podawanych parametrów.

Niektórzy klienci kupujący duże sprężarki przemysłowe, zdecydowali się dopłacić do ceny, aby być w fabryce podczas testów wydajności sprężarki. Wycieczka do fabryki grupy Gardner Denver w Simmern w Niemczech, Lonate we Włoszech lub Redditch w Wielkiej Brytanii to **niezapomniane przeżycie. To świetny początek długiej i bezproblemowej eksploatacji kompresora o znanej wydajności.**

Na zakończenie

Dziękuję za przeczytanie tego eBooka o tematyce sprężonego powietrza.

Jeśli masz jakieś pytania lub uwagi dotyczące zawartości w tym eBooku, proszę o kontakt ze mną pod adresem kontakt@sprezarkownia.info.pl

Natomiast, gdybyś chciał poznać więcej zagadnień dotyczących sprężarek, sprężonego powietrza, instalacji pneumatycznych, uzdatniania sprężonego powietrza lub produkcji azotu to zapraszam na stronę www.sprezarkownia.info.pl

Bardzo chętnie wyjaśnię dodatkowe aspekty, które Cię interesują.

Dziękuję za zaufanie.

Marcin Dąbrowski

Poznaj mnie, zanim zaczniemy współpracę

Uczestniczyłem w wielu projektach sprzedażowych. Głównie są to dobra inwestycyjne w długim procesie zakupowym. Ostatnie 20 lat mojej aktywności to praca w obszarze przemysłu, produkcji i usług przemysłowych.

Mam 4 zasady w procesie doradztwa i sprzedaży:

Rzetelnie przygotowuję się do spotkania lub rozmowy telefonicznej

Podczas kontaktu staram się zdobyć jak najwięcej informacji potrzebnych do rozwiązania problemu

Szybko przedstawiam rozwiązania problemu i oczekuję też szybkiej informacji zwrotnej

Liczę na otwartość i partnerskie podejście do współpracy, bo inaczej szkoda tracić czas małowartościowe relacje